

NHỮNG YÊU CẦU ĐỐI VỚI CÔNG TÁC XÂY DỰNG ĐỜI SỐNG VĂN HÓA CHO SINH VIÊN HIỆN NAY

Ma Kiều Ly

Trường Cán bộ quản lý văn hóa, thể thao và du lịch

Tóm tắt: Văn hóa có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc góp phần hình thành và phát triển đời sống con người, thế giới quan khoa học, đặc biệt là lối sống của người học. Văn hóa cũng góp phần định hướng, kiểm soát và điều chỉnh quá trình hoàn thiện nhân cách cho sinh viên. Đáp ứng đầy đủ và chất lượng nhu cầu hưởng thụ văn hóa nghệ thuật, nâng cao đời sống văn hóa của sinh viên trong bối cảnh xã hội hiện nay là một trong những thách thức lớn đối với các trường. Bài viết làm rõ khái niệm văn hóa, đời sống văn hóa; Các yếu tố này tạo nên đời sống văn hóa của sinh viên. Từ đó, đề ra những yêu cầu cụ thể cho việc xây dựng đời sống văn hóa cho sinh viên trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Đời sống văn hóa; đời sống văn hóa sinh viên

REQUIREMENTS FOR BUILDING A CULTURAL LIFE FOR STUDENTS TODAY

Ma Kieu Ly

School of Management for Culture, Sports, and Tourism Officials

Abstract: Culture plays a particularly important role in shaping and developing human life, scientific worldview, and especially the lifestyle of learners. It also contributes to guiding, controlling, and adjusting the process of personality development in students. Meeting the demands for cultural and artistic enjoyment and enhancing students' cultural life in the current social context is one of the major challenges for educational institutions. This article clarifies the concepts of culture and cultural life, examines the factors that constitute students' cultural life, and proposes specific requirements for building a cultural life for students in the present era.

Keywords: Cultural life; students' cultural life.

Nhận bài: 23/01/2025

Phản biện: 22/02/2025

Duyệt đăng: 27/02/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Xây dựng đời sống văn hóa cho sinh viên là một trong những nhiệm vụ quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, uy tín và vị thế của mỗi trường. Việc đáp ứng đầy đủ và có chất lượng nhu cầu thưởng thức văn hoá, nâng cao đời sống văn hoá cho sinh viên trong bối cảnh xã hội hiện nay là một trong những thách thức lớn đối với các trường hiện nay. Bài viết tập trung tìm hiểu khái niệm văn hoá, khái niệm đời sống văn hoá; các yếu tố cấu thành đời sống văn hoá cho sinh viên hiện nay. Từ đó đặt ra những yêu cầu cụ thể đối với công tác xây dựng đời sống văn hoá cho sinh viên nhà trường trong giai đoạn hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm Văn hoá

Năm 1988, UNESCO phát động Thập kỷ thế giới phát triển văn hoá (1988-1997), Federico Mayor (nguyên Tổng Giám đốc UNESCO) đã đưa ra khái niệm: “Văn hoá là tổng thể sống động các hoạt động sáng tạo của các cá nhân và cộng đồng, trong quá khứ và trong hiện tại. Qua các thế kỷ hoạt động sáng tạo ấy đã hình thành tạo nên hệ thống giá trị, các truyền thống, thị hiếu - đặc trưng riêng của mỗi dân tộc”. Theo Trần Ngọc Thêm: “Văn hoá là một hệ thống hữu cơ các giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo, tích lũy qua quá

trình hoạt động thực tiễn, trong sự tương tác giữa con người với môi trường tự nhiên và xã hội”.

Như vậy, có thể hiểu văn hoá bao gồm văn hoá vật chất và tinh thần; văn hoá là sự sáng tạo của con người hướng tới giá trị chân – thiện – mỹ và là một trong những căn cứ phân biệt dân tộc này với dân tộc khác; văn hoá có chức năng điều tiết xã hội, chức năng giáo dục, giao tiếp; văn hoá về bản chất là một quá trình phát triển mang tính đặc trưng cho một nhóm người, một dân tộc.

2.2. Khái niệm Đời sống văn hoá

Đời sống văn hoá là một khái niệm có nội hàm rộng, chỉ toàn bộ các thành tựu có ý nghĩa, văn hoá do con người sáng tạo ra cùng các phương thức, cách thức mà con người sử dụng chúng trong đời sống hàng ngày. “Đời sống văn hoá là toàn bộ những giá trị văn hoá vật chất và văn hoá tinh thần được tạo ra trong quá trình hoạt động thực tiễn cải tạo hiện thực của con người”. Tác giả Hoàng Vinh cho rằng: Đời sống văn hoá là một bộ phận của đời sống xã hội. Đời sống xã hội là một phức thể những hoạt động sống của con người, nhằm đáp ứng nhu cầu của con người. Trong đó các hoạt động văn hoá đáp ứng nhu cầu tinh thần, làm cho con người tồn tại với tư cách là một sinh thể xã hội, tức là con người tồn tại như

một nhân cách văn hoá. Xã hội càng tiến hoá, nhu cầu văn hoá và sự đáp ứng nhu cầu đó càng cao, thể hiện trình độ phát triển người. Các hoạt động nhằm đáp ứng nhu cầu tinh thần của con người, đó chính là hoạt động văn hoá... Trên cơ sở đó, chúng ta có thể hiểu: Đời sống văn hoá chính là tổng thể sống động các hoạt động văn hoá trong quá trình sáng tạo (sản xuất), bảo quản, phổ biến, tiêu dùng các sản phẩm văn hoá và sự giao lưu văn hoá, nhằm thoả mãn nhu cầu tinh thần của cá nhân và cộng đồng người.

Đời sống văn hoá được thể hiện ở một số phương diện: thứ nhất là đời sống vật chất, bao gồm các yếu tố đảm bảo cho con người sinh tồn; thứ hai, là đời sống tinh thần, bao gồm các yếu tố làm thoả mãn nhu cầu ý thức về tình cảm, lý trí, nghị lực, tư tưởng của con người; thứ ba, là đời sống xã hội, bao gồm các yếu tố tạo nên và không ngừng hoàn thiện nhân cách, đạo đức, lối sống, tác phong của con người. Mỗi người đều thông qua cộng đồng để chứng minh, khẳng định phẩm chất, giá trị của bản thân. Đời sống văn hoá luôn có tính kế thừa các giá trị truyền thống tốt đẹp, tạo ra sự ổn định và là tiền đề phát huy, khẳng định những giá trị mới. Đời sống văn hoá cũng luôn đổi mới, sáng tạo để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao về vật chất và tinh thần của con người.

2.3. Các yếu tố cấu thành đời sống văn hoá cho sinh viên hiện nay

Trên cơ sở lý luận về đời sống văn hoá nói chung, chúng tôi nhận thấy đời sống văn hoá của sinh viên hiện nay là sự tổng hòa các yếu tố hữu cơ sau:

Điều kiện sinh hoạt vật chất bao gồm các yếu tố như: thư viện, giảng đường, khu ký túc xá, khu vui chơi giải trí thể dục thể thao, cảnh quan khuôn viên nhà trường...

Điều kiện sinh hoạt tinh thần như: các câu lạc bộ, các chương trình giao lưu VH, nghệ thuật, thể thao, các buổi sinh hoạt chuyên đề, hoạt động tham quan dã ngoại và các hoạt động khác.

Hoạt động tiêu dùng các sản phẩm văn hoá như: văn hoá đọc, văn hoá nghe nhìn, văn hoá mạng internet, các trang mạng xã hội và các hoạt động tiêu dùng sản phẩm văn hoá khác trong và ngoài nhà trường.

Các mối quan hệ xã hội như mối quan hệ xã hội trong nhà trường với thầy cô, bạn bè, cán bộ, nhân viên... và các mối quan hệ xã hội khác ngoài nhà trường... Đời sống văn hoá có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành và phát triển nhân cách của

sinh viên, hướng sinh viên vươn đến những giá trị chân – thiện – mỹ. Vì vậy, để xây dựng đời sống văn hoá cho sinh viên đạt yêu cầu cần chú trọng đến một số vấn đề trọng tâm như: Xây dựng môi trường văn hoá lành mạnh trong các trường đại học; xây dựng nếp sống văn hoá, quan hệ xã hội tích cực trong sinh viên; củng cố, xây dựng và hoàn thiện các thiết chế văn hoá trong nhà trường như thư viện, giảng đường, sân chơi và nâng cao chất lượng các hoạt động văn hoá cho sinh viên; tuyên truyền, giáo dục các chuẩn mực về tư tưởng, đạo đức, lối sống đến từng sinh viên thông qua các giờ lên lớp, các buổi sinh hoạt chuyên đề cũng như qua các chương trình giao lưu văn hoá, văn nghệ nhằm nâng cao hơn nữa ý thức, trách nhiệm của sinh viên trong việc xây dựng đời sống văn hoá của bản thân ngày càng phong phú, lành mạnh, góp phần nâng cao hiệu quả học tập và rèn luyện.

Như vậy, xây dựng đời sống văn hoá cho sinh viên là một trong những yếu tố quan trọng góp phần phát triển nhân cách, đạo đức, lối sống, tác phong, hình thành các giá trị thẩm mỹ, giá trị nhân văn ở sinh viên. Xây dựng hệ thống thiết chế văn hoá trong các trường đại học, cao đẳng là tạo ra một môi trường văn hoá, nếp sống văn hoá để sinh viên học tập, vui chơi giải trí lành mạnh, phát triển toàn diện về thể chất và trí tuệ, đóng góp một phần quan trọng vào nâng cao chất lượng đào tạo và uy tín của nhà trường.

2.4. Những yêu cầu đặt ra đối với công tác xây dựng đời sống sinh viên trong giai đoạn hiện nay

2.4.1. Bồi dưỡng lý tưởng và hình thành đạo đức, lối sống lành mạnh trong sinh viên

Lý tưởng là những giá trị tốt đẹp, phù hợp với quan điểm thẩm mỹ mà con người muốn vươn đến. Đó là lẽ sống, là mục đích sống của con người, là ước vọng muốn vươn tới cái hay, cái đẹp, cái tiến bộ trong cuộc sống. Lý tưởng là sức mạnh giúp con người, đặc biệt là thanh niên vượt qua mọi khó khăn, thách thức. Nếu không có lý tưởng, con người mất phương hướng, thiếu niềm tin, cuộc sống không có ý nghĩa.

Giáo dục lý tưởng, nhân cách là một nội dung hết sức quan trọng. Việc đưa những chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và phương pháp luận Mác - Lênin vào nhà trường thông qua các hoạt động đoàn thể, xã hội nhằm mục tiêu giáo dục truyền thống yêu nước, lý tưởng cách mạng, lý tưởng nghề nghiệp cho sinh viên, giúp sinh viên hăng hái phấn đấu trong học tập và rèn luyện. Vì

vậy, xây dựng đời sống văn hoá sẽ góp phần trong việc bồi dưỡng lý tưởng và hình thành đạo đức, lối sống lành mạnh cho sinh viên hiện nay.

2.4.2. Nâng cao chất lượng học tập, rèn luyện và xây dựng đời sống văn hoá của sinh viên ngày càng phong phú và hiệu quả

Mục đích của công tác xây dựng đời sống văn hoá cho sinh viên hiện nay là tạo ra một trật tự trong sinh hoạt, nề nếp trong học tập. Xây dựng đời sống văn hoá là tạo ra một môi trường hoạt động ngoài giảng đường cho sinh viên mà ở đó sinh viên có thể hiểu nhau hơn, từ đó có sự cảm thông, chia sẻ, giúp đỡ nhau trong học tập và trong đời sống. Các hoạt động văn nghệ, thể thao, giải trí lành mạnh ngoài thời gian học tập giúp sinh viên thêm gắn bó với trường, với lớp, với bạn bè và có thời gian thư giãn sau những giờ học căng thẳng, tạo động lực thúc đẩy sự hưng phấn trong học tập, sinh hoạt của sinh viên.

Xây dựng đời sống văn hoá cho sinh viên nhằm phát huy tính chủ động, sáng tạo ở sinh viên, tạo điều kiện để sinh viên tham gia các hoạt động đoàn thể, công đoàn, đồng thời định hướng cho sinh viên những quan điểm, nhận thức đúng đắn khi hưởng thụ các hoạt động văn hoá tinh thần cũng như hình thành các chuẩn mực trong giao

tiếp, ứng xử xã hội.

Công tác xây dựng và nâng cao đời sống văn hoá cho sinh viên là một bộ phận hữu cơ, quan trọng trong công tác giáo dục toàn diện sinh viên, góp phần xây dựng thể hệ con người Việt Nam với những phẩm chất tốt đẹp theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 5 (Khoá VIII), đáp ứng yêu cầu CNH - HĐH đất nước. Đặc biệt, trong suốt quá trình học tập, sinh viên được tiếp xúc với nghệ thuật. Việc tham gia các chương trình biểu diễn giúp SV xây dựng thẩm mỹ nghệ thuật tốt. Những hoạt động vui mà học lành mạnh, bổ ích đã giúp sinh viên hăng say học tập, nhận thức được nâng lên, nâng cao ý thức cảnh giác với các tệ nạn xã hội

III. KẾT LUẬN

Văn hoá sinh viên hiện nay hình thành trên cơ sở tác động của các nhân tố kinh tế- xã hội ngày càng phức tạp do hội nhập kinh tế thế giới ngày càng sâu rộng và tác động của cuộc cách mạng 4.0. Do đó, công tác xây dựng đời sống văn hoá cho sinh viên ở các trường phải hướng đến tạo dựng hệ sinh thái học đường phù hợp để sinh viên có điều kiện tích lũy những kiến thức chuyên môn nghề nghiệp tiên tiến nhất, đồng thời gắn với việc giáo dục chính trị, tư tưởng, phẩm chất đạo đức, thẩm mỹ để sinh viên chuẩn bị hành trang tốt trước khi ra trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Thị Vân Chi (2002), *Nhu cầu giải trí của thanh niên*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (1986), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI*, NXB Sự thật, Hà Nội.
3. Dương Tự Đàm (2001), *Văn hóa thanh niên và thanh niên với văn hoá dân tộc*, NXB Thanh niên, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập - tập 13*, NXB Chính trị Quốc gia.
5. Trần Ngọc Thêm (1999), *Cơ sở VH Việt Nam*, NXB Giáo dục, Hà Nội.